SHNB

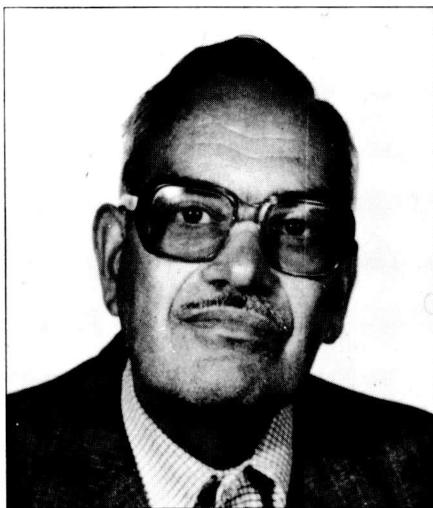

SOCIETAT D'HISTÒRIA
NATURAL DE LES BALEARS

Benet Mercadal i Pons (1925-1999) In Memoriam

La figura del naturalista menorquí Benet Mercadal i Pons desaparegut el 28 de gener de 1999 romandrà inoblidable entre els que qui el vam conèixer. La seva mort es produí a Palma després d'una llarga i trista malaltia. Durant molts anys va ser l'únic soci de la nostra Societat a Menorca. Ara l'editor del *Bolletí de la Societat d'Història Natural de les Balears* em demana que escrigui unes notes per deixar constància de la seva obra al nostre Butlletí. Vaig acceptar l'encàrrec per rendir homenatge a l'amic que em va mostrar la geologia de Menorca sobre el terreny.

Vaig conèixer en "Benito" un dissabte de Nadal de l'any 1964. El recordo, com si fos avui, quan es va presentar a casa meva per contactar amb un al·lot menorquí que estudiava geologia a Barcelona. Em va proposar anar a Sa Torreta des Grau per tal de mostrar-me una troballa que havia fet de la que volia, pobre de mi, la meva opinió. Havia trobat un os de *Myotragus* en sediments que ell creia eren eòlics. I això no encaixava amb els seus dogmes. Vaig deixar el dinar i amb la seva moto vam fer la meva primera sortida de geologia per l'Illa. Aleshores jo era estudiant dels primers cursos de Geologia a la Universitat de Barcelona i ni tan sols sabia el què era ni què significava el *Myotragus* en el context geològic de Menorca. Des d'aquell dia vaig anar a veure'l molt sovint per demanar-li la localització d'algun aflorament que possiblement només ell coneixia o treballs concrets relacionats amb la geologia de Menorca. He d'agrair-li també la seva col·laboració en tot el treball de camp relacionat amb la meva tesi doctoral, dirigida pel Dr. Joan Rosell i entre el quals també s'establí una bona amistat. Crec que mai va arribar a entendre que el meu interès pel seu "problema" va acabar suposant per a mi un important estalvi de feia i futures passes inútils.

Puc anticipar a la biografia[1], al fets i als comentaris que segueixen que hem perdut una persona clau que gaudia de les visites dels científics i afeccionats interessats en qualsevol aspecte relacionat amb l'Illa. Tothom que ha conegut en Benet sap que era un naturalista

---

[1] Enciclopèdia de Menorca (Obra Cultural Balear) Tom 1, 1979, pag. 324,325 i S'Auba (Revista d'Informació de Sant Lluís, febrer de 1999.

aficionat, tímid, afable i desinteressat que durant molts d'anys va fer una tasca solitària i amb el qual era imprescindible contactar quan un volia anar a treballar qualsevol aspecte relacionat amb la geologia de Menorca. A tots, encara que era molt recelós, obria les portes de casa seva per mostrar tots els seus petits tresors (especialment fòssils i articles relacionats amb l'Illa).

Va néixer a Sant Lluís el 30 de març de 1925 poble on va cursar estudis primaris. Molt aviat va sentir una especial inclinació per les Ciències Naturals però no va poder estudiar com ell volia i es va a posar a fer feina en diversos oficis. Per tal de poder escriure les seves notes, relacionades amb les seves inquietuds, ajudava a fer els deures als seus companys i així arreplegava un poc de paper extra.

Els seus mestres en el camp de la geologia van ser, segons ell m'havia dit, en Joan Sacarés, Andreu Muntaner, Joan Cuerda i Joan Bauzà que va conèixer en la seva estada a Mallorca per motius laborals (1954-1957). Varen ser ells que el van animar a estudiar el Quaternari de la seva Illa, aleshores molt poc conegut. La seva tornada a Menorca (1957) va coincidir amb la celebració del *V Congreso Internacional de I.N.Q.U.A* que havia de tenir lloc a Barcelona i al qual la premsa de l'època va donar molt de ressò. Molts d'investigadors de tota Espanya van donar un gran impuls als treballs relatius al Quaternari. En Benito mai va entendre com la visita a Menorca de diversos congressistes no es va traduir en una millora substancial en el coneixement d'aquests aspectes de la geologia menorquina. Crec que mostrava una excessiva consideració envers els que tenien estudis reconeguts oficialment i mai va voler entendre que abans de fer una bona tasca de recerca fan falta hores i hores de caminar i cercar allò pel qual un està interessat. O que moltes troballes científiques a una illa allunyada de la investigació oficial la fan els professionals de l'ensenyament, els pescadors, els cercadors de bolets, els aficionats com ell i tothom que té interès en respondre preguntes tan simples com "això què és?". Sincerament crec que aquesta era una de les virtuts d'en Benet. Com molt bé diu en Josep Antoni Alcover no va ser aliè a la formació de diversos investigadors menorquins entre el quals m'hi compto.

Una vegada en Benet s'estableix definitivament a Menorca comença amb entusiasme la seva tasca investigadora amb el recolzament dels seus amics mallorquins. D'aquesta prolífica època (1959-1966) són els primers treballs publicats a la *Revista de Menorca* i al *Boletín de la Sociedad de Historia Natural de Baleares*. El posterior contacte que va mantenir amb mi i amb el Dr. Joan Rosell va donar lloc a la publicació de nombrosos treballs sobre el quaternari de l'Illa. Precisament molts dels meus primers treballs publicats a l'*Acta Geológica Hispánica*, *Boletín Geológico y Minero* i a les revistes abans esmentades són conseqüència de l'estreta col·laboració que vaig mantenir amb ell i amb el Dr. Rosell.

Va estar molt lligat a la secció de Ciències de l'Ateneu de Maó i durant quatre anys va ser el conservador i responsable del Museu de Ciències Naturals. Va col·laborar activament en la redacció d'una guia de camp per el Tenth International Field Institute of Spain organitzada pels professors Tom Freeman i R. Simancas per encàrrec de l'AAPG *(American Association of Petroleum Geology)*. Va assistir a varis congressos nacionals i internacionals de Sedimentologia (Salamanca, Granada, Cracòvia, Menorca) i va presentar una comunicació sobre l'illa de l'Aire al congrés de Pamplona tot i no assistir-hi personalment. Les seves ganes d'aprendre van fer que es presentés i aprovés la convocatòria d'ingrés a la Universitat per a majors de 25 anys. Motius familiars l'impediren cursar els estudis de Ciències Geològiques com hagués estat la seva voluntat. Voldria ressaltar també la seva col·laboració en la redacció del capítol Geomorfologia corresponent al tom de Geografia Física de l'Enciclopèdia de Menorca. Va escriure alguns itineraris geològics (inèdits) per les pràctiques que aleshores els alumnes de geologia de la Universitat Autònoma de Barcelona feien a Menorca. Fou membre de l'Institut Menorquí d'Estudis des de la seva fundació. Va col·laborar, l'any 1994, en

l'exposició "Pedres de Menorca" ubicada a la Biblioteca Pública de Maó. Precisament els autors d'aquesta iniciativa varen fer una crida[2] perquè es dediqués una sala on exposar de manera permanent el material paleontològic que durant molts anys va ser part de la seva vida. Aquesta iniciativa va ser recollida immediatament per l'amic Joan Pretus qui ha fet gestions perquè l'Ajuntament cerqui un lloc adequat. En Josep Antoni Alcover, President de la nostra Societat també va demanar públicament[3] que la petita col·lecció de fòssils i la seva biblioteca es conservés íntegrament com una manera de mantenir viu el record del període de la seva vida en què més va gaudir i més transcendència social tingué. La revista Auba (Revista d'informació de Sant Lluís) va demanar també[4] que l'Ajuntament tributés un just homenatge de reconeixement públic a un dels seus fills. Estic en condicions de dir que el poble de Sant Lluís trobarà entre els científics i amics que el van conèixer en vida prou col·laboradors per portar a terme qualsevol iniciativa tal com s'ha pogut constatar en les reunions fins ara mantingudes. En nom de tots ells gràcies anticipades.

Antoni Obrador

Referències

Bauzà, J. i Mercadal, B. 1961. Nuevas contribuciones al conocimiento de la fauna ictiológica fósil de Menorca. *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares*, 7.

Bauzà, J. i Mercadal, B. 1962. Contribuciones al conocimiento de la fauna ictiológica de Menorca. *Rev. Menorca*, 153-164.

Cuerda, J., Sacarés, J. i Mercadal, B. 1966. Nuevos yacimientos marinos del Pleistoceno superior de cala Santa Galdana (Menorca). *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares*, 12: 101-105.

Mercadal, B., 1959. Noticias sobre la existencia de restos de terrazas del tirreniense en la costa Sur de Menorca. *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares*, 5: 39-44.

Mercadal, B. 1959. Breve noticia sobre el hallazgo de un incisivo de Myotragus en una cueva menorquina junto a cerámica neolítica. *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares*, 5: 57-59.

Mercadal, B. 1960. El tirreniense de la costa Norte de Menorca. *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares*, 6: 73-74.

Mercadal, B. 1962. El *Strombus bubonius* y los restos de terrazas tyrrenienses de Menorca. *Revista de Menorca*. p. 412-419. Mahón.

Mercadal, B. 1962. Nota geológica y geográfica de San Luis. *Revista de Menorca*. 51-63. Mahón.

Mercadal, B. 1966. Nuevas aportaciones al conocimiento del Cuaternario de Menorca. *Revista de Menorca*: 148-161. Mahón.

---

[2] "Menorca" 3 de febrer de 1999.

[3] "Diari de Balears" 14 de febrer de 1999.

[4] "S'Auba" (Revista d'Informació de Sant Lluís) febrer de 1999.

Mercadal, B. 1967. Nuevos yacimientos de *Myotragus* en Menorca y su cronologia. *Bol. Soc. Hist. Nat. de Baleares*, 13: 63-75.

Mercadal, B., Pilleri, G. i Casinos A. 1985. *A Tooth of Scaldicetus grandis (Du Bus, 1872) (Physeteridae) from Aire Island (Menorca, Spain)*. Investigations on Cetacea (G. Pilleri edit.) 17: 31-34.

Mercadal, B. i Pretus J.L. 1980. Nuevo yacimiento de *Testudo gymnesicus* Bate, 1914 en la isla de Menorca. *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares*, 24: 15-21.

Mercadal, B., Rosell, J. i Obrador, A. 1976. Ventalls al·luvials en el Miocè de Menorca. Reunió conjunta SCB/ICHN/SHNB xobre insularitat.

Mercadal, B., Obrador, A. i Rosell, J. 1972. Fauna malacológica del Cuaternario marino de la Isla del Aire (Menorca). *Acta Geol. Hispánica*, 7(6): 178-179, Barcelona.

Mercadal, B., Villalta, J. F., Obrador, A. i Rosell, J. 1970. Nueva aportación al conocimiento del Cuaternario menorquín. *Acta Geol. Hispánica*, 5(4): 89-93, Barcelona.

Obrador, A. i Mercadal, B. 1969. Sobre la presencia de depósitos cuaternarios continentales en el Puerto de Mahón. *Revista de Menorca*, 7: 171-173, Mahón.

Obrador, A. i Mercadal, B. 1969. Presencia de depósitos travertínicos lacustres de edad Cuaternaria en la isla de Menorca (Baleares). *Revista de Menorca*, 7: 3-8, Mahón.

Obrador, A. i Mercadal, B. 1973. Nuevas localidades con fauna ictiológica para el Neógeno menorquín. *Acta Geol. Hispánica*, 8(4): 115-119.

Obrador, A. i Mercadal, B. 1981. *Geomorfologia* (Enciclopèdia de Menorca). Obra Cultural Balear de Menorca, 1, 265-320, Maó.

Obrador, A., Rosell, J. i Mercadal, B. 1971. *Geology of Menorca*. (En Freeman,T. & R.Simancas eds. Tenth International Field Institute. Spain). Amer. Geol. Inst. Guidebook, 139-148, Washington.

Rosell, J., Obrador, A. i Mercadal, B. 1969. Estudio sedimentológico y estratigráfico de la isla del Aire (Menorca). *Bol. Geol. Min. España*, 80(6): 538-544, Madrid.

Rosell, J., Obrador, A. i Mercadal, B. 1969. Sobre la presencia de flysch en los sedimentos paleozoicos de la isla de Menorca. *Acta Geol. Hispánica*, 4(1): 1-4.

Rosell, J., Obrador, A. i Mercadal, B. 1976. Las facies conglomeráticas del Mioceno de la isla de Menorca. *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares,* 21: 76-93.